

# Развој књижевног језика

Матија Јанићијевић VIII<sub>4</sub>

Владимир Нинковић VIII<sub>1</sub>

# Старословенски језик

- Старословенски језик (називан и црквенословенски, староцрквенословенски) је први писани словенски језик, створен у IX веку на основу говора македонских Словена из околине Солуна. Старословенска писма била су глагољица и ћирилица.



# Старословенски језик

Створили су га хришћански мисионари, браћа Ћирило и Методије, за превод Библије и других богослужбених списа с грчког језика. Старословенски је током средњег века постао књижевни језик већине словенских народа. Употребљавао се од друге половине IX века до XI или XII века.



# Српскословенски језик

- Српскословенски је назив за српску редакцију старословенског језика која се користила до уласка рускословенског у употребу у XVIII веку. Раније је сматрано да се ова редакција развила на простору српског Поморја у Зети и Захумљу, на простору са кога потичу најстарији данас сачувани споменици стварани овом редакцијом, али се данас, на основу неких језичких појава, сматра да се она развила много источније, ближе првим центрима словенске писмености на Балканском полуострву, Охриду и Преславу. Као простор њеног настанка, узима се предео око данашње границе Србије и Македоније, северно од линије Кратово—Скопље—Тетово

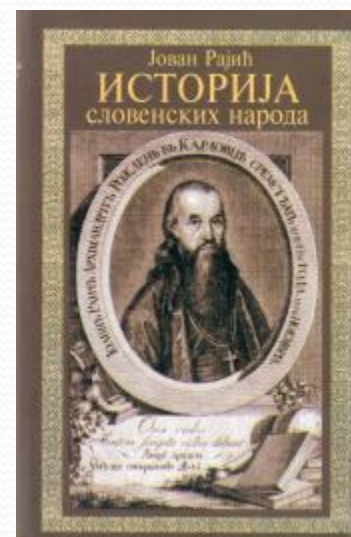
# Српскословенски језик

- Најстарији сачувани писани споменици са краја XII века (*Мирослављево јеванђеље* и *Житије Светог Симеона*) сведоче о томе да је процес формирања српске редакције већ био завршен. Поред српскословенског, у употреби је био и народни језик (стручно назван *старосрпски језик*), који се махом јавља у писмима и правним документима, а понекад и у књижевним делима. Најстарији сачувани споменик писан народним језиком је повеља бана Кулина (1180—1204) упућена Дубровчанима, из 1189. године.



# Рускословенски језик

- Рускословенски постаје књижевни језик Срба (прва половина XVIII века). Најважнија дела написана на овом језику:
- Захарија Орфелин - *Плач Србији*
- Јован Рајић - *Историја разних словенских народа*



# Славносрпски језик

- **Славносрпски језик** је облик српскога језика који је био у употреби крајем XVIII и почетком XIX века у образованим слојевима српске грађанске класе у Војводини и српској дијаспори, и у осталим крајевима Хабзбуршке монархије. Настао је посрбљавањем рускословенског, имао је елементе српкословенског и руског књижевног језика.

# Славноосрпски језик

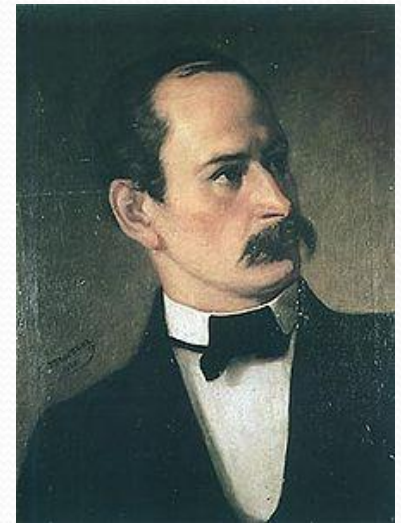
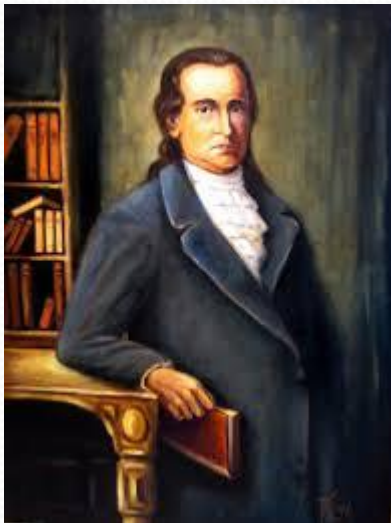
- Прво дело на славноосрпском језику је *Славноосрпски магазин* 1768. (Захарија Орфелин)





# Важни људи за развој савременог српског језика

- Доситеј Обрадовић
- Сава Мркаљ
- Вук Стефановић Караџић(1787 – 1864)
- Ђуро Даничић



# Вукова реформа

- Подстакнут Копитаревим саветом да напише и граматику народног језика, Вук се прихватио овог посла, за који није имао довољно стручне спреме. Угледајући се на граматику славеносрпског језика, коју је у 18. веку написао Аврам Мразовић, Вук је успео да заврши своје дело. Његова граматика коју је назвао *Писменица сербскога језика по Говору простога народа написана*, изашла је у Бечу 1814. Без обзира на несвршеност и непотпуност, ово дело је значајно као прва граматика говора простога народа.



# Вукова реформа

- Свестан несавршености своје Писменице, Вук је прихватио примедбе Копитара и других научних радника, па је уз прво издање *Српског рјечника* из 1818. објавио и друго, проширено издање своје граматике. У речнику је било 26.270 речи које су се користиле у говору народа у Србији, Срему и Војводини. Ово друго издање граматике је неколико година касније (1824) на немачки језик превео Јакоб Грим.

# Вукова реформа

- Основна вредност Писменице је било њено радикално упрошћавање азбуке и правописа. Вук је у њој применио Аделунгов принцип *Пиши као што говориш, а читај као што је написано*. Ранији покушаји, попут Саве Мркаља, су били несистематски и неуспели. Вук је сматрао да сваки глас треба да има само једно слово, па је из дотадашње азбуке избацио све непотребне знакове, који су се писали, иако нису имали гласовну вредност.

# Вукова реформа

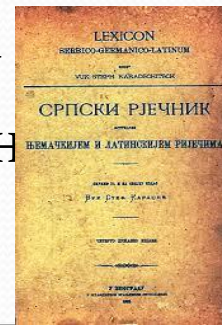
- Вук је створио нове знаке тако што је поједина слова стопио са танким полугласом (л + њ -> љ, н + њ -> њ).  
Изглед слова *ђ* је прихватио од Лукијана Мушицког, *џ* је узео из неких старих румунских рукописа, а *ћ* из старих српских рукописа. Узимање слова *ј* из латинице су му његови противници из црквених кругова приписивали као најтежи грех, уз оптужбе да ради на покатоличавању српског народа.

# Вукова реформа

- Година 1847. је година Вукове победе, и година у којој је коначно доказао да је српски народни језик једини прави језик Срба, тј. да је славеносрпски језик мешавина рускословенског и српског народног језика без чвршћих правила. Те године издате су четири књиге Вука и његових сарадника:
- превод *Новог завета* са црквенословенског на српски језик, аутор: Вук
- расправа о језику *Рат за српски језик и правопис* Ђуре Даничића
- *Песме* Бранка Радичевића
- *Горски вијенац* Петра Петровића Његоша

# Вукова реформа

- Прво издање „Рјечника“ изашло је 1818. године и садржи у себи 26.270 ријечи које је Вук чуо у народном говору. Вук је грађу за овај рјечник почео да скупља још 1815. године на наговор Јернеја Копитара. Не зна се тачно када се родила намјера за стварањем овог дјела, јер је он сам рекао да је још док је радио на суду у Србији знао да запише понеку ријеч која му се учинила занимљивом. „Рјечник“ је био један од најважнијих корака у борби за језик јер је постављао за основу књижевног језика чисти народни језик, а уз њега је долазило и друго издање граматике. У „Рјечнику“ су први пут испоштоване гласовне промене, а прикључен му је и „Граматика српскога језика“.



# Српски језик

- Српски језик је један од словенских језика из породице индоевропских језика. Први писани споменици у српској редакцији старословенског језика потичу из 11. и 12. века.





# Српски језик

- Српски језик је стандардни језик у службеној употреби у Србији и Босни и Херцеговини, а у употреби је и у другим земљама где живе Срби, међу осталима и у Црној Гори, Хрватској и Републици Македонији.
- По пореклу, граматици и по речничком фонду српском језику су слични хрватски, црногорски и бошњачки језик, тако да се говорници ових језика могу још увек без проблема споразумевати. У другој половини 19. и у 20. веку (југословенски период) ови језици су сматрани јединственим српскохрватским језиком.